

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในระดับประถมศึกษาชั้น วิชาภาษาไทยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะทักษะภาษาไทยเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้และการสื่อความหมาย ภาษาไทยประกอบด้วยทักษะการใช้ภาษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ผู้ที่มีทักษะภาษาไทยดีจะสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ และแสวงหาความรู้ในสรรพวิชาสาขาต่าง ๆ ได้ การเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ในระดับประถมศึกษาจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับทักษะทางภาษาของนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยของครู ทั้งนี้เพราะภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่คนไทยทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารและแสวงหาความรู้ไปตลอดชีวิต ภาษาไทยจึงมีความสำคัญน่านับประการ ดังความตอนหนึ่งของพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินไปในงานประชุมทางวิชาการ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 29 มกราคม 2505 ว่า

...ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือ เป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งสวยงามอีกอย่างหนึ่ง เช่น ในวรรณคดีเป็นต้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาไว้ให้ดี ประเทศไทยมีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน...เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2505:5)

จากพระราชดำรัสนี้ แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงห่วงใยการใช้ภาษาไทยของเรามาก เพราะภาษาไทยเปรียบเสมือนสมบัติประจำชาติที่มีค่า มีความสำคัญ ควรแก่การหวงแหน แสดงถึงความเป็นเอกราชของชาติไทย เมื่อภาษาไทยคงอยู่ ความเป็นชาติก็ย่อมจะคงอยู่ด้วย ฉะนั้นคงไม่ผิดนักถ้าจะกล่าวว่า อนาคตของชาติส่วนหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับการสอนภาษาไทยในโรงเรียน ถ้าครูรู้จักสอนนักเรียนให้ถูกวิธีเพื่อให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งยังรู้จักจัดกิจกรรมส่งเสริมภาษาไทย เช่น จัดชุมนุมภาษาไทย จัดสถานักเรียน ฝึกให้รู้จักวิถีการประชุม รู้จักวิถีทำงานเป็นหมู่คณะ ฝึกให้เป็นนักพูด นักสังเกตที่ดี ฝึกให้เป็นผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยให้รู้จักแสวงหาความรู้จากหนังสือห้องสมุด ก็เป็น

ที่คาดหมายได้ว่า เราคงจะได้พลเมืองไทยที่รู้ภาษาไทยดี และสามารถเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ 2514:10)

ภาษาไทยนับว่ามีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ จึงควรให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้อง ตามควรแก่วัยและระดับชั้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม (บันลือ พุทกะวัน 2522:33)

จากการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528:15-39) ปีการศึกษา 2527 พบว่ารวมทั้งประเทศ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยกลุ่มทักษะภาษาไทย ร้อยละ 49.08 ส่วนผลการเรียนของจังหวัดชัยภูมิ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยกลุ่มทักษะภาษาไทย ร้อยละ 43.96 และในปีการศึกษา 2528 ผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ เมื่อรวมทั้งประเทศนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยกลุ่มทักษะภาษาไทย ร้อยละ 56.84 ส่วนผลการเรียนของจังหวัดชัยภูมิ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยกลุ่มทักษะภาษาไทย ร้อยละ 55.34 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529:5-20) ซึ่งนับว่ามีผลไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ทั้ง ๆ ที่ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติและนักเรียนก็ได้เรียนรู้ ได้ฝึกทักษะต่าง ๆ จากครูตามหลักสูตรประถมศึกษา มาเป็นเวลาถึง 6 ปีเต็ม

เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า การเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น ครูภาษาไทยขาดศรัทธาและทัศนคติที่ดีในวิชาภาษาไทย ครูบางคนขาดความรู้ในวิชาภาษาไทยอย่างจริงจัง ขาดความแม่นยำในเนื้อหาที่เป็นหลักการสอน ไม่เข้าใจกระบวนการเรียนการสอน ไม่เปลี่ยนแปลงวิธีการสอน คงใช้วิธีการสอนแบบเดิมหรือบรรยาย ยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก (อ้อม ประนอม 2529:16) นอกจากนี้ยังประสบกับปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียนเอง เช่น นักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย มองไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ เพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เด็กไม่เรียนก็สามารถใช้ภาษาได้ ด้วยเหตุนี้ทำให้พื้นฐานของนักเรียนในด้านการใช้ภาษาไม่เท่ากัน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ผลการเรียนจึงตกต่ำไม่เป็นที่พอใจ (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2522:191)

การที่นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยต่ำในกลุ่มทักษะภาษาไทย มีผลกระทบต่อการใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มประสบการณ์อื่น อันทำให้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประสบการณ์อื่นต่ำไปด้วย ดังที่ สมชัย วุฒิปรีชา (2529:1) กล่าวถึงคุณภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่มีผลการเรียนอ่อน 3 วิชาคือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาไทย เมื่อวิเคราะห์ลงไปก็พบว่า วิชาภาษาไทยเป็นต้นเหตุสำคัญในการทำให้นักเรียนประถมศึกษาอ่อนวิชาอื่น ๆ คือ เป็นเหตุให้เด็กอ่านใจหทัยคณิตศาสตร์ไม่เข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุวรรณี แพรมัทธพิศุทธิ (2527: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มทักษะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ เป็นตัวพยากรณ์ที่มีน้ำหนักมากที่สุด ในการอธิบายผลสัมฤทธิ์ในการเรียนชั้นสูงขึ้นไป ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และการวิจัยของ ประพิมพ์พรรณ สุธรรมวงศ์ (2527: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การอ่านมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทั้ง 4 หมวดวิชา นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับการวิจัยของ บุญรวาย ซูรักษา (2524: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การอ่านมีความสัมพันธ์กับการแก้โจทย์ปัญหา

นักการศึกษาปัจจุบันได้หันมาสนใจการสอนตามแนวพุทธวิธี ดังที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526:87-101) ได้วิจัยการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ว่า การศึกษาหาความจริงตามแนวพุทธศาสตร์ เป็นกระบวนการศึกษาหาความจริงเกี่ยวกับรูปธรรมและนามธรรม โดยอาศัยวิธีการแก้ปัญหาตามวิธีวิทยาศาสตร์ทางโลกและวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรม วิธีวิทยาศาสตร์ทางโลกเป็นวิธีที่มนุษย์อาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาธรรมชาติของโลกทางวัตถุที่เป็นรูปธรรม มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเสนอปัญหา การเก็บรวบรวมข้อมูล การตั้งสมมติฐาน การทดสอบสมมติฐาน และการสรุปอภิปรายผล ส่วนวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรมนั้น เป็นวิธีที่มนุษย์อาศัยอายตนะหกทาง คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจเป็นสิ่งในการศึกษาสิ่งที่เป็นนามธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับรูปธรรม ตามขั้นตอนของอริยสัจ 4 ได้แก่ การกำหนดรู้ว่าอะไรคือตัวปัญหา (ทุกข์) การหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหาที่สาเหตุ (นิโรธ) และวิธีการแก้ปัญหาที่สาเหตุ (มรรค) ซึ่งวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรมนี้ได้เพิ่มการรับรู้ทางใจเข้ามาด้วย เพราะใจนั้นสามารถรับรู้ประสบการณ์

ได้ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต วิทยาศาสตร์ทางธรรมจึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ครอบคลุมองค์ประกอบของมนุษย์ทั้งร่างกาย (รูปธรรม) และจิตใจ (นามธรรม)

การวิจัยทางศึกษาศาสตร์เป็นการนำศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนา "ชีวิตและสังคม" หรือ "บุคคลและระบบ" ให้เจริญรุ่งเรืองทั้งทางโลกและทางธรรม ดังนั้นในด้านการเรียนการสอนจะต้องแก้ปัญหาและตอบคำถามให้ได้ว่า "ทำอย่างไรจึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้" "ความรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร" "การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร" ซึ่งต้องอาศัยจิตวิทยาและกระบวนการแก้ปัญหาด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรมนั่นเอง

วิชาจิตวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ คือวิชาที่มุ่งศึกษาและพัฒนา มโนกรรม วาจากรรม และกายกรรม โดยถือว่า เกิดมโนกรรมก่อนแล้วจึงเกิดวาจากรรมหรือกายกรรม และตั้งเป็นกฎเกณฑ์ว่า "ใจเป็นประธานของการกระทำทั้งปวง" นั่นคือ จิตใจเป็นตัวควบคุมวาจากรรมและกายกรรม

การสอนตามแนวพุทธศาสตร์จึงมุ่งสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนก่อน เพราะศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดปิติ ทำให้เกิดวิริยะ คือ ความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติทดลองสิ่งที่เชื่อ ด้วยศรัทธานั้นให้เห็นผลประจักษ์จริงจังแก่ตน ซึ่งนำไปสู่ปัญญาในที่สุด (พระราชวรมณี 2529:48)

วิสุทธิ วิเชียรโชติ และนวลเพ็ญ วิเชียรโชติ (2526:67-68) เสนอโครงสร้างการพัฒนาหลักสูตรตามแนวพุทธไว้ 5 มิติ คือ

1. มิติทางปรัชญา และเป้าหมายของหลักสูตร
2. มิติทางองค์แห่งการศึกษาในหลักสูตร
3. มิติทางระบบโครงสร้างของหลักสูตร
4. มิติทางการสอนการเรียนของหลักสูตร
5. มิติทางการวัดผลและประเมินผลของหลักสูตร

ปรัชญาการศึกษาทางศาสนาพุทธเน้นการพัฒนาศักยภาพของระบบบุคคล ระบบบทบาทในสังคม ระบบสังคม ตลอดจนระบบทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้บรรลุเป้าหมายแห่งความสุขความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม บุคคลที่ปรารถนา คือผู้ที่มีลักษณะ 7 ประการ สำหรับคนดี มีธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน มีธรรมะสำหรับอยู่ร่วมกันในสังคม และมีธรรมะที่จะเป็นพื้นฐานของการสร้างความสำเร็จในชีวิต สังคมที่พึงปรารถนาก็คือ สังคมอารยะประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและมีธรรมะเป็นหลัก

สำหรับเป้าหมายการศึกษาที่สำคัญ มี 3 ระดับ คือ

1. ประโยชน์ปัจจุบัน ประกอบด้วยองค์ธรรม 4 ประการ สำหรับเป็นเครื่องมือให้บรรลุประโยชน์ปัจจุบัน คือ

- การมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน
- การรู้จักรักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
- การคบเพื่อนที่ดีที่เป็นกัลยาณมิตร
- การยังชีพให้เหมาะสมกับอัตภาพ

2. ประโยชน์อนาคต ประกอบด้วยองค์ธรรม 4 ประการ สำหรับเป็นเครื่องมือให้บรรลุประโยชน์ในอนาคต คือ

- ศรัทธา
- ศีล
- การเสียสละ (จาคะ)
- ปัญญา

3. ประโยชน์อย่างยิ่ง อันเป็นประโยชน์สูงสุดของมนุษย์ที่จะพึงมีพึงได้ ประกอบด้วยองค์ธรรม 3 ประการ ซึ่งจะต้องตั้งเป็นเป้าหมายชีวิตในระยะยาวนาน คือ

- มรรค 4
- ผล 4
- นิพพาน 1

องค์แห่งการศึกษาในหลักสูตรตามแนวพุทธศาสตร์ เน้นการศึกษา 3 ประการ (ไตรสิกขา) อันได้แก่

- ศีล
- สมาธิ
- ปัญญา

ความหมายของศีลในหลักสูตรตามแนวพุทธศาสตร์ หมายถึง จริยศึกษา และรวมถึงพลศึกษาด้วย เพราะเป็นองค์ของการศึกษาที่พัฒนาทางจิตใจและทางร่างกายควบคู่กันไป เพื่อให้มีความเป็นปกติสำหรับการเป็นมนุษย์

ความหมายของสมาธิ หมายถึง การเจริญสมาธิให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งหมายถึงการเจริญสมาธิด้วยการประกอบสมาธิเข้ากับความสุจริต มีสติ และรอบคอบ

ส่วนองค์ประกอบของการศึกษาประการสุดท้ายคือปัญญา หมายถึง พุทธิศึกษาซึ่งเป็นส่วนที่เน้นการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน

ระบบโครงสร้างของหลักสูตรตามแนวพุทธศาสตร์เน้นการจัดหลักสูตรเป็นระบบที่มีองค์ประกอบ 3 องค์เชื่อมโยงกันในลักษณะของการวิเคราะห์ระบบ คือ

ในด้านการสอนการเรียนหลักสูตรตามแนวพุทธศาสตร์จะเน้นหลักของอริยสัจ 4 และอารยวิถีที่อิงหลักอริยสัจ 4

ส่วนทางด้านการวัดผลและประเมินผลตามแนวพุทธศาสตร์จะมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลการกระทำ 3 ทาง คือ

- การวัดผลและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพฤติกรรมทางกาย
- การวัดผลและประเมินผลการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางวาจา
- การวัดผลและประเมินผลการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางใจ

จากสาระสำคัญดังกล่าว สามารถสรุปโครงสร้างของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวพุทธทั้ง 5 มิติ ได้ดังนี้

ปัจจุบันได้มีผู้สนใจนำวิธีสอนตามแนวพุทธวิธีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างผสมกลมกลืนและได้ผล เช่น วรณา สุตติวิจิตร (2527:บทคัดย่อ) ได้ทดลองสอนจริยศึกษาไทย การสร้างศรัทธาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยการสร้างศรัทธา มีความคิดรวบยอดทางจริยธรรมดีกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการสอนปกติ และนอกจากนั้น ประคิษฐ์ พรหมเสนา (2523:ง-จ) ได้ศึกษาการนำวิธีสอนสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า วิธีสอนแบบบรรยาย อุปมา อุปไมย แบบธรรมสากัจจา แบบปุจฉาวิสัชนา และแบบไตรสิกขา นักเรียนมีการเรียนรู้โดยมีขีดมโนเลขาณิตหลังสอนสูงกว่าก่อนสอน และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนประยุกต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาลดีกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนปัจจุบัน

ความเป็นพหูสูต เป็นกระบวนการเรียนรู้ของพุทธสาวกในสมัยพุทธกาลวิธีหนึ่งที่น่าสนใจและนำมาทดลอง ประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยได้ เพราะถ้าจะศึกษาความหมายของคำว่า "พหูสูต" แล้ว พระราชวรมณี (2528:187) ได้ให้ความหมายว่า ผู้ที่ได้เรียนรู้มาก หรือคนแก่เรียน (one who has great knowledge, a very learned man, well-taught man, man of great learning) ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการคือ

1. พหูสูตคา (ฟังมาก คือ ได้เล่าเรียนสลับฟังไว้มาก)
2. ธคา (จำได้ คือจับหลักหรือสาระได้ ทรงจำความไว้มั่นยำ)
3. วจสา ปริจิตา (คล่องปาก คือ ท่องบ่น หรือใช้คำพูดอยู่เสมอจนคล่องแคล่วชัดเจน)
4. มนसानุเบกฺขิตา (เพ่งขึ้นใจ คือ ใส่ใจนึกคิดพิจารณาจนเจเนใจ นึกถึงครั้งใดก็ปรากฏเนื้อความสว่างชัด)
5. วิทยยา สุปฺภิวิทฺธา (ขอได้ด้วยทฤษฎี หรือแทงตลอดด้วยทฤษฎี คือมีความเข้าใจลึกซึ้ง มองเห็นประจักษ์แจ้งด้วยปัญญา หังในแง่ความหมายและเหตุผล)

ความเป็นพหูสูต เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนโดยทั่วไป และเป็นคุณสมบัตินิเวศนธรรม 5 (คุณสมบัติของเจ้าอาวาส) อริยวัฑฒ์ 6 (หลักความเจริญของอารยชน) และเดรธรรม 10 (คุณธรรมที่ทำให้พระเถระอยู่สำราญในทุกสถาน) นอกจากนั้นแล้วยังปรากฏอยู่ในมงคลชีวิต อันเป็นมงคลของบุคคลทั่วไป ในมงคลที่ 7 มีความหมายว่า "ความเป็นผู้ฉลาดรู้" คือ เป็นผู้ที่รู้จักเลือกเรียนในสิ่งที่ควรรู้ เป็นผู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมามาก ได้ยินได้ฟังมาก และเป็นคางข้างสังเกต ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นคัมภีร์แห่งปัญญา (ศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรม วัดพระธรรมกาย 2527:71)

ความเป็นพหุสัจจึงต้องประกอบด้วยคุณสมบัติทั้งในด้านเจตคติ ทักษะ และความรู้
ทั้งนั้น สุนน อมรวิวัฒน์ จึงเสนอกระบวนการเรียนการสอนตามหลักพหุสัจ ซึ่งมี 3 ขั้นตอน
คือ

1. การสร้างศรัทธา
 - 1.1 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม
 - 1.2 บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์
 - 1.3 การเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้
2. การฝึกทักษะภาษาตามหลักพหุสัจ
 - 2.1 การฝึกหัด ฟัง พูด อ่าน เขียน พหุสัจ = learning and practices)
 - 2.2 การฝึกปรือ เพื่อจับประเด็นสาระและจดจำ (ธตา = doing and memorizing)
 - 2.3 การฝึกฝน ฝึกการใช้ภาษาให้แคล่วคล่องจัดเจน (วงสา ปริจิตา = drill)
 - 2.4 การฝึกคิดพิจารณาจนเข้าใจแจ่มแจ้ง (มนसानุเบกฺขิตา = comprehension and interpretation)
 - 2.4.1 คิดจำแนกแยกแยะ
 - 2.4.2 คิดเชื่อมโยงสัมพันธ์
 - 2.4.3 คิดสรุปหลักการ
 - 2.5 การฝึกสรุปรวมสาระความรู้เป็นหลักการด้วยความเข้าใจแจ่มแจ้งและนำไปใช้ได้จริง ทิฏฐิยา สุปปฏิวิทฺธา = conclusion and application)
3. การมองเห็นและการประเมินของกัลยาณมิตร
 - 3.1 การวัดและประเมินตนเอง
 - 3.2 การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน
 - 3.3 การวัดและประเมินโดยครูผู้สอน
 - 3.4 การข้อมเสริมและช่วยเหลือกันฉันกัลยาณมิตร

ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพหุสัจ ของ สุนน อมรวิวัฒน์ ได้นำหลักการสอนตามแนวพุทธวิธีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตไทยที่เคารพนับถือพุทธศาสนามาเป็นเวลานาน การได้ฝึกทักษะภาษาตามหลักพหุสัจด้วยการฝึกหัดฝึกปรือ และฝึกฝน มีความเหมาะสมกับวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาทักษะ ผู้เรียนต้องได้รับการฝึก

ทักษะบ่อย ๆ จึงจะเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และแสวงหาความรู้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นยังมีการฝึกทักษะการคิดอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การคิดเป็นมีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการดำรงชีวิต หากผู้เรียนได้รับการฝึกคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ รอบข้างอย่างมีเหตุผล จนสามารถเป็นผู้คิดเป็นก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ตลอดทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรนี้ ไปทดลองสอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น และเพื่อประโยชน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ได้ศึกษาต่ออีกจำนวนมากจะได้นำหลักของหลักสูตรนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดลองสอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนตามหลักสูตร และที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนปกติ

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนตามหลักสูตร และที่ครูสอนโดยใช้แผนการสอนปกติแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 โรงเรียนจักรัศวินวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 60 คน เป็นกลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลอง 30 คน
2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ในคู่มือการสอนภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ บทที่ 16 เรื่องซ้ำชั้น และบทที่ 17 เรื่องร่วมแรงร่วมใจ

3. แผนการสอนตามหลักสูตร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ใช้เนื้อหาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในคู่มือการสอนภาษาไทยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ บทที่ 16 และบทที่ 17 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตามวิธีของ สุมณ อมรวิวัฒน์

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้เนื้อหาตามคู่มือการสอนภาษาไทย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ บทที่ 16 และบทที่ 17

5. การทดลองสอนในการวิจัยในครั้งนี้ ใช้เวลาในการสอนทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 36 คาบ โดยสอนสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 3 คาบ ๆ ละ 20 นาที เป็นเวลา 4 สัปดาห์ รวมทั้งการสร้างความรู้ความคุ้นเคย บรรยากาศ และการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ซึ่งรวมเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้เป็นเวลา 6 สัปดาห์

6. ตัวแปรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่

6.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอนตามแผนการสอนตามหลักสูตร และวิธีสอนตามแผนการสอนปกติ

6.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แผนการสอนตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ถือว่าครอบคลุมเนื้อหาวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในคู่มือการสอนภาษาไทยของกระทรวงศึกษาธิการ บทที่ 16 และ 17 เพราะได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

2. กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตามวิธีของ สุมณ อมรวิวัฒน์ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรตามแนวพุทธวิธี

3. แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถวัดพฤติกรรมได้อย่างครอบคลุม เพราะได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ภาษาไทย หมายถึง กลุ่มทักษะภาษาไทย ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร หมายถึง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามลำดับ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ตามที่ต้องการตามหลักสูตร และ สุนน อมรวิวัฒน์ ได้นำมาปรับปรุงเป็นกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างศรัทธา
2. การฝึกทักษะภาษาตามหลักสูตร
3. การมองคนและการประเมินของกัลยาณมิตร

แผนการสอนตามหลักสูตร หมายถึง แผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยใช้เนื้อหา ตามคู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ บทที่ 16 เรื่องข่าวสั้น และบทที่ 17 เรื่องร่วมแรงร่วมใจ โดยยึดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตามวิธีของ สุนน อมรวิวัฒน์

แผนการสอนปกติ หมายถึง แผนการสอนที่ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือการ สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ บทที่ 16 เรื่องข่าวสั้น และบทที่ 17 เรื่องร่วมแรงร่วมใจ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 6 ที่ได้จากคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนทำได้จากแบบทดสอบวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้าง ขึ้น โดยปรับปรุงจากแบบทดสอบวิชาภาษาไทยของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

การฝึกหัด หมายถึง การศึกษาขั้นต้นด้วยการ ฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อให้ได้มาซึ่ง ความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้องและทำได้

การฝึกปรือ หมายถึง การนำสาระความรู้ที่ได้มาจากการฝึกหัด ไปฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง ในหลาย ๆ รูปแบบ และหลาย ๆ ทาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสาระความรู้นั้นอย่าง แท้จริง และทำเป็น

การฝึกฝน หมายถึง การนำสาระความรู้จากการฝึกหัด ฝึกปรือ ที่มีความเข้าใจอย่าง ถูกต้องแล้วไปใช้กับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใหม่ได้อย่างคล่องแคล่ว ฉับพลัน ถูกต้อง และทำ จนชำนาญ

การฝึกคิด หมายถึง การฝึกกระทำในใจโดยแยกกาย มองสิ่งทั้งหลายที่ได้รับรู้ด้วย การพิจารณาหาเหตุผล แยกแยะตามสภาวะและความสัมพันธ์ของเหตุและองค์ประกอบนั้น ๆ ซึ่ง ในการวิจัยนี้เน้นการฝึกคิด 3 วิธี ได้แก่

คิดจำแนกแยกแยะ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบของสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยหลาย ๆ ส่วนได้ และสามารถจัดหมวดหมู่ของสิ่งที่เหมือนกันเข้าเป็นหมวดหมู่เดียวกันได้

คิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการเอาเหตุการณ์ ปัญหา และสิ่งต่าง ๆ มาคิดสัมพันธ์กับชีวิตจริงได้ เช่น การฟังอย่างตั้งใจ มีความสัมพันธ์กับการมีสมาธิ ทำให้ฟังได้ชัดเจน สามารถจับประเด็นสาระความรู้ได้ เป็นต้น

คิดสรุปหลักการ หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหา สาระความรู้จากส่วนย่อยหลาย ๆ ส่วนประกอบกัน แล้วสรุปเป็นหลักการ ทฤษฎี

การฝึกสรุปรวมสาระความรู้เป็นหลักการ หมายถึง การพยายามรวบรวมสาระความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นข้อความรู้ใหม่ ต่อจากนั้นสามารถนำไปใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหลักสูตร คู่มือการสอน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาภาษาไทย การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสอนตามแนวพุทธวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นพุทธสูตร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย แผนการสอนบทกวี แผนการสอนตามหลักพุทธสูตร แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนเป็นกัลยาณมิตร และพัฒนาการทางภาษาตามการรับรู้ของตนเอง แบบประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียนโดยครูประจำชั้น แบบประเมินความรู้ลึกของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ของตนเอง แบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรต่อผลการเรียน และแบบประเมินสังคมมิติ

3. การเลือกตัวอย่างประชากร ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2529 โรงเรียนจตุรัสวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจตุรัส จำนวน 60 คน เป็นกลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลอง 30 คน โดยเลือกจาก

นักเรียนที่มีค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการเรียนวิชาภาษาไทยในภาคต้นใกล้เคียงกัน เพื่อให้ได้ตัวอย่างประชากรที่มีพื้นฐานความรู้ใกล้เคียงกัน

4. ผู้วิจัยทำการทดสอบความรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนทั้งสองกลุ่มก่อนการทดลองสอน (pre-test)

5. หลังการทดลองสอนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม (post-test) และนอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบประเมินพฤติกรรมการเป็นกัลยาณมิตรและพัฒนาการทางภาษาตามการรับรู้ของตนเอง ทำแบบประเมินสังคมมิติ ทำแบบประเมินความรู้สึกรักของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทยตามการรับรู้ของตนเอง ให้ครูประจำชั้นทั้ง 2 กลุ่มทำแบบประเมินพัฒนาการทางภาษาของนักเรียนโดยครูประจำชั้น และให้นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้แผนการสอนตามหลักพุทธศุต ทำแบบประเมินความเป็นกัลยาณมิตรต่อผลการเรียน

6. รวบรวมวิเคราะห์และสรุปข้อมูล

7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความจำกัดของการวิจัย

การทดลองสอนในเวลาค่อนข้างจำกัด อาจมีผลต่อการสร้างศรัทธาและการฝึกปฏิบัติของนักเรียน รวมไปถึงการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรและสัมพันธภาพอันดีต่อเนื้อระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างครูกับนักเรียนด้วย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. เป็นแนวทางให้ครูนำหลักพุทธศุตตามแนวพุทธวิธีไปใช้กับการสอนภาษาไทยในชั้นอื่น ๆ ได้